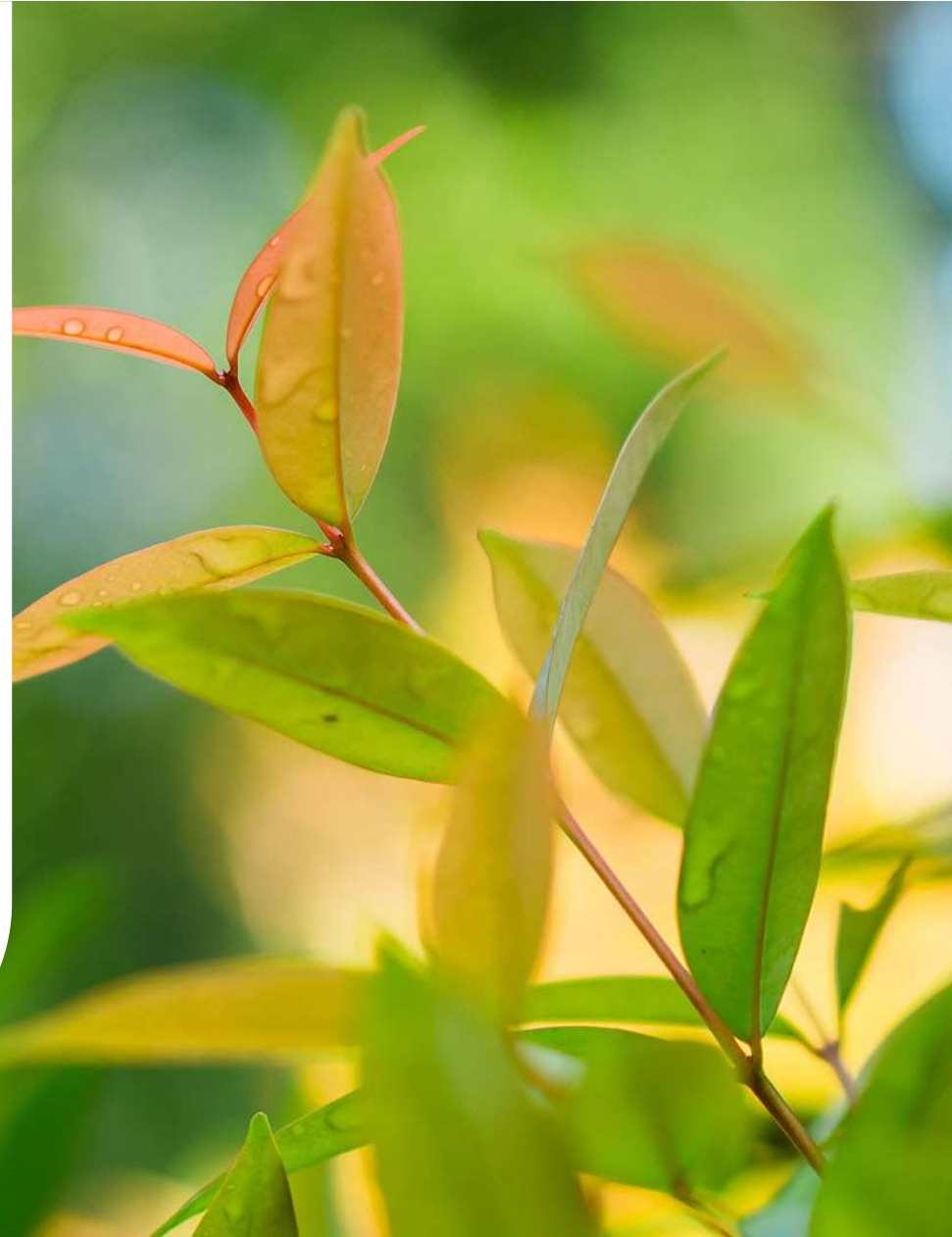

Omaishoidon palkkion verotuksen kohtuullistaminen

Valtiovarainministeriö, kuuleminen
16.11.2023 Teams

Omaishoitajaliitto kannattaa

Omaishoidon tuen palkkion

- verotuksen keventämistä JA palkkioiden korotusta (koska osa maksaa veroja erittäin vähän tai ei ollenkaan, mutta osalla heistä on vaikeuksia toimeentulossa)
- Verotuksen keventämisen kohdentamista pienituloisiin omaishoitajiin

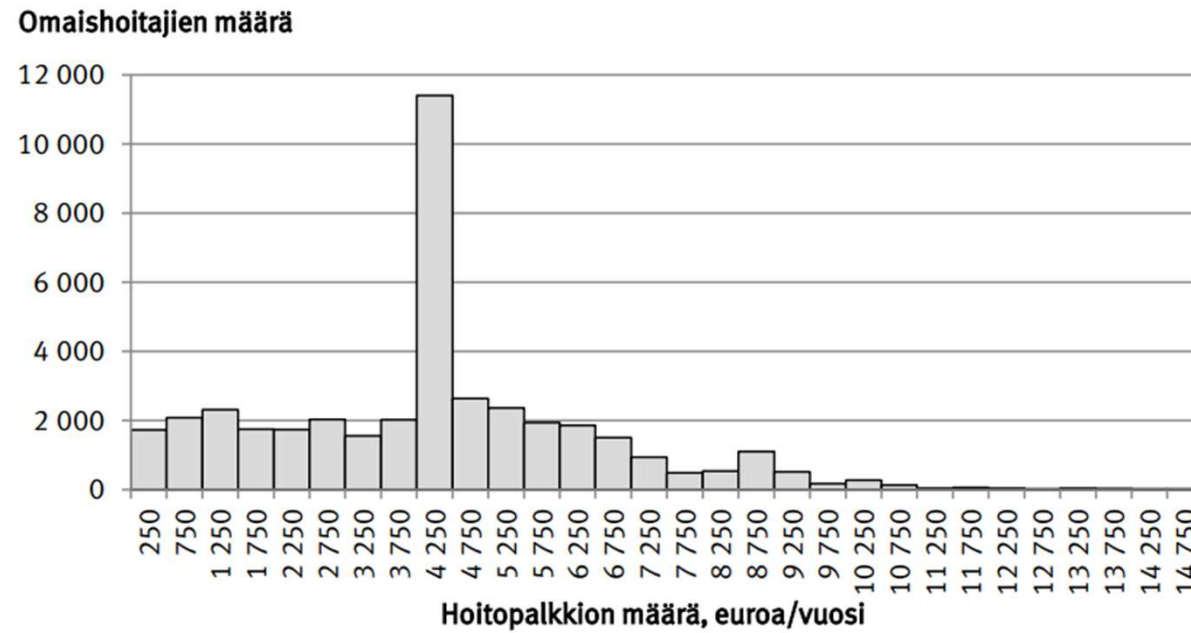
Omaishoitajat on hyvin heterogeeninen joukko, jossa myös tulotaso vaihtelee. Elämäntilanteet vaihtelevat, ja osa omaishoitajista on jäänyt hyvinkin yksin tilanteeseen, myös vailla riittävää toimeentuloturvaa.

*Mikä on mahdollisen omaishoitopalkkion verotuksen kohtuullistamisen tavoite?
Mikä ratkaisu palvelisi omaishoitoa ja omaishoitajia parhaiten?*

Taustaa

- Laki omaishoidon tuesta 937/2005: palkkio JA palvelut, palkkio kerryttää eläkettä ja omaishoitajilla on tapaturmavakuutus
- Palkkion saajia 47 591 (v. 2022), joista 65 vuotta täyttäneitä omaishoitajia lähes puolet ja 70 % naisia
(Sotkanet.fi kuntien antamissa tiedoissa epävarmuuksia THL:n mukaan, v. 2021 määrä oli yli 50 000)
- Omaishoidon tuen palkkio, alin 439,70 ja ylin 879,40 euroa (v. 2023)
- Noin 70 % saa alinta palkkiota (THL, Omakari-selvitys 2022)
- Hyvinvointialueilla sote-uudistuksen aiheuttamat muutokset oh-linjausten tekemisessä ("harmonisointi") ja soveltamisessa, sopimusten päivityksiä vielä käynnissä
- Kansaneläkeikäisten ja työikäisten, varsinkin erityislasten omaishoitajien erilaiset sosioekonomiset asemat (mm. vuosikausia kestävät omaishoitotilanteet)

Kuvio 1. Vuoden 2012 aikana omaishoidon tukea saaneiden hoitopalkkioiden jakauma.

Lähde: Tillman, P. , Kalliomaa-Puha, L. ja Mikkola, H. (toim.) 2014. Rakas mutta raskas työ. Kelan omaishoitohankkeen ensimmäisiä tuloksia. Kela työpapereita 69/2014.

Omaishoito on asianmukaisesti omaishoitajia tukemalla osaratkaisu hoivan haasteeseen

- Verotusratkaisut ylipäättään
- Palvelut ja asiakasmaksut
- Työnjoustot (työssäkäyvät), liiton tavoite: korvauksellinen omaishoitovapaa väh. 10 ja saattohoidossa väh. 20 pv vuodessa työssäkäyvälle omaishoitajalle, osa-aikatyön lisääminen sekä miehille että naisille
- Kustannukset pelkästään ikääntyvien hoidossa 2,8 mrd euroa vuosittain ilman omaishoitoa (Kehusmaa 2014)
- Esimerkiksi ympärivuorokautinen hoiva-asuminen maksaa yli 60 000 euroa vuodessa, kun alin omaishoidon tuen palkkio ja 3 vapaapäivän aikaista hoitovuorokautta ympärivuorokautisessa hoidossa noin 12 000 euroa vuodessa

Taulukko 5. Iäkkäiden omaishoidettavien osuus muissa palveluissa, jos omaishoidon tukea ei olisi myönnetty.

Iäkkäiden omaishoidettavien osuus muissa palveluissa, jos omaishoidon tukea ei olisi myönnetty	
Kotihoito	34 %
Intensiivinen kotihoito (yli 60 käyntiä/kuukausi)	29 %
Tehostettu palveluasuminen	28 %
Perhehoito	5 %
Vanhainkoti- ja laitoshoido	4 %

Omais- ja perhehoidon kehitys vuosina 2015–2018: Pääteimat ja suositukset jatkotoimenpiteiksi. Sosiaali- ja terveysministeriön raporteja ja muistioita 2018:61.

Taulukko 3. Maksetut omaishoidon hoitopalkkiot vuosina 2015–2017 ikäryhmittäin, milj. euroa.

	2015	2016	2017
alle 28-vuotiaat	2,5	2,5	2,5
28–37-vuotiaat	13,5	14,2	14,8
38–47-vuotiaat	24,2	25,5	26,7
48–57-vuotiaat	29	29,6	29,7
58–67-vuotiaat	40	39,7	39,3
68–77-vuotiaat	54,6	57,2	60,5
78–87-vuotiaat	37,5	40	42
väh. 88-vuotiaat	3,6	4,1	4,9
Yhteensä	203,6	211,3	218,8

Omais- ja perhehoidon kehitys vuosina 2015–2018: Päätelmät ja suositukset jatkotoimenpiteiksi. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen raportteja ja muistioita 2018:61.

Arvio palkkioista kertyneistä veroista 100 milj. euroa

Erityisasiantuntija Kaarina Tuokko, muistio, STM, 12.5.2023:

”Staattisesti vuoden 2024 tasossa arvioituna omaishoidon hoitopalkkion verovapaus pienentäisi verotuottoja yhteensä noin 100 miljoonalla eurolla, josta valtion osuus olisi 61 miljoonaa euroa ja kuntien osuus 30 miljoonaa euroa. Kansaneläkelaitoksen ja seurakuntien osuus olisi yhteensä 9 miljoonaa euroa. Keskimäärin muutos kasvattaisi omaishoitajien käytettävissä olevaa tuloa noin 145 eurolla kuukaudessa.”

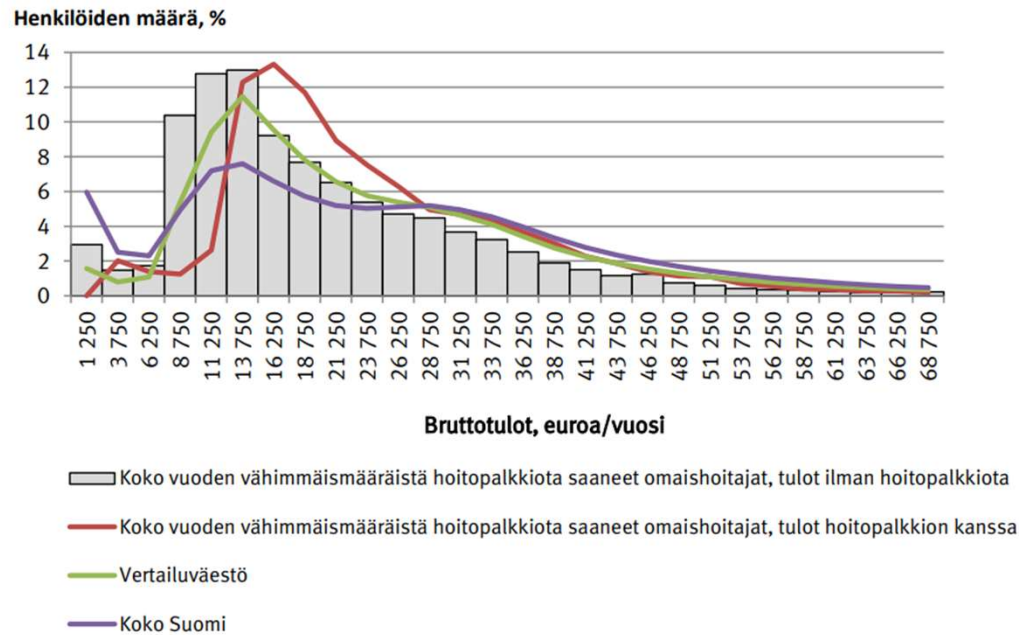
Osa omaishoitajista kokee verotuksen kohtuuttomana, koska jo bruttopalkkio koetaan pieneksi.

Monille käteen jäävä summa on myös (epä)arvostuskysymys omaishoitoa kohtaan.

Palkkio

- Työtulo, jota verotetaan kuten ansiotuloa, mutta palkkio on työkorvaus ei palkka, siitä maksetaan eläkevakuutus- ja sairausvakuutuksen päivärahamaksu sekä tapaturmavakuutusmaksu
- Palkkion saajien mediaanitulo oli 21 063 euroa, jossa palkkio oli mukana (v. 2012)
- 2,2 %:lla palkkion saajista ei muita tuloja kuin palkkio mahdollista toimeentulotukea lukuun ottamatta (v. 2012)
- 18 %:lla tulot ilman oh-palkkiota olivat alle 10 000 (v. 2012)
- Verotuksen progressio ja tuloveron sekä kunnallisveron alarajat → puolet palkkion saajista maksaa erittäin vähän tai ei ollenkaan veroa

Kuvio 2b. Koko vuoden vähimmäismääräistä hoitopalkkiota saaneiden omaishoitajien, vertailuväestön ja koko Suomen vähintään 16-vuotiaan väestön bruttotulojen jakauma vuonna 2012, euroa/vuosi.

Lähde: Tillman, P. , Kalliomaa-Puha, L. ja Mikkola, H. (toim.) 2014. Rakas mutta raskas työ. Kelan omaishoitohankkeen ensimmäisiä tuloksia. Kela työpapereita 69/2014.

Taulukko 5. Eri tulolähteiden yleisyys omaishoitajilla ja vertailuväestössä vuonna 2012, %.

Tulolähde	Kaikki omaishoitajat	Koko vuoden vähimmäismääristä hoitopalkkiota saaneet omaishoitajat	Vertailuväestö
Palkkatulo	32,4	34,3	41,5
Yrittäjätulo	9,2	9,5	9,5
Eläke	62,1	60,6	59,2
Eläke työeläkejärjestelmästä	60,6	59,0	57,4
Eläke kansaneläkejärjestelmästä	32,2	32,4	26,6
Takuueläke	4,9	4,8	3,3
Työttömyysturva	9,7	10,9	8,2
Opintoraha ja asumislisä	1,6	0,6	1,5
Yleinen tai eläkkeensaajan asumistuki	8,1	8,0	10,0

Lähde: Tillman, P. , Kalliomaa-Puha, L. ja Mikkola, H. (toim.) 2014. Rakas mutta raskas työ. Kelan omaishoitohankkeen ensimmäisiä tuloksia. Kela työpapereita 69/2014.

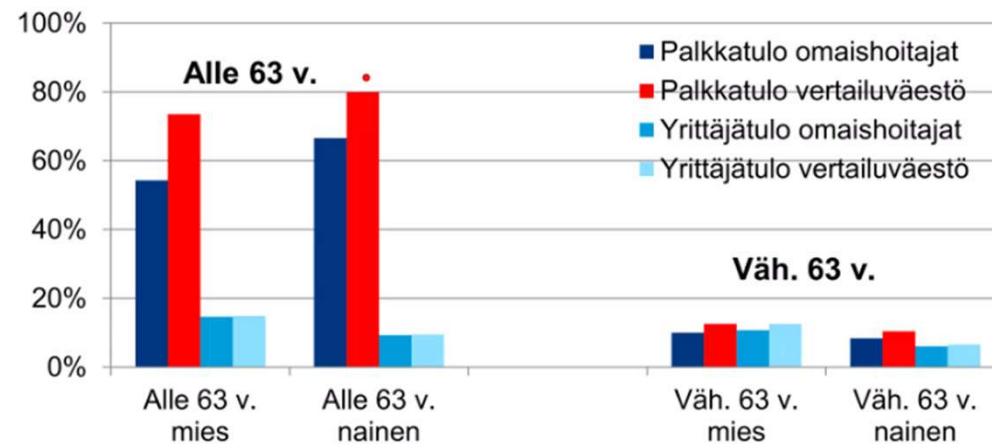
Hoitopalkkion osuus tuloista 2014

- Hoitopalkkion osuus tuloista on suurempi työkäisillä.

Hoitopalkkion osuus tuloista	Osuus omaishoitajista (%), 18-62 –vuotiaat		Osuus omaishoitajista (%), vähintään 63-vuotiaat	
	Mies	Nainen	Mies	Nainen
Alle 10 %	34,4	28,9	24,6	19,1
10-20 %	25,1	35,3	36,9	26,5
20-30 %	15,3	16,1	27,3	32,2
30-40 %	8,6	6,9	8,9	16,7
40-50 %	2,9	2,9	1,6	4,3
Yli 50 %	13,7	10	0,7	1,3
Ei muita tuloja hoitopalkkion lisäksi	6,7	3,3	0,1	0,2

Omaishoitajien palkka- ja yrittäjätulot 2014

- Työikäisillä (18-62 v.) omaishoitajilla on vertailuväestöä harvemmassa palkkatuloja, etenkin miehillä
 - Yrittäjätulot lähes puolella maa- ja metsätalouden tuloja

Verotuksen keventäminen

- Omaishoitajaliitto nostanut pitkään esiin omaishoidon palkkion verotuksen keventämisen tarvetta
- Kevennyksen pitäisi kohdentua pienituloisemmille palkkion saajille, esimerkiksi eläketulovähennyksen kaltainen omaistulovähennys (Mattila 2019), mikä olisi myös linjassa Orpon hallitusohjelman tavoitteen kanssa vähentää toimeentulotuen saajien määrä puolella.

Omaishoidon palkkion verotuksen kohtuullistaminen: Vaikutusarviointeja selvitettävä

- Päivitys siitä, miten iso osa tuloista omaishoidon tuen palkkio on JA palkkion korotustarpeet erityisesti heillä, jotka eivät käytännössä maksa veroa tai maksavat sitä hyvin vähän
- Omaishoitajien käyttämät muut sosiaaliturvaetuudet, oh-palkkio etuoikeutettuna tulona esim. toimeentulotuki
- Mikrosimulointi veromuutoksen vaikutuksista omaishoitajien ja omaishoitokotitalousten käytöksessä
- Välilliset vaikutukset hyvinvointialueilla ja palvelustrategioissa
- Suhde omaishoidon tuen kokonaisuudistukseen ja työssäkäyvien omaishoitajien tarpeisiin (myös muut kuin sopimusomaishoitajat)
- **Peruslinjaukset** työkäisten ja kansaneläkeikäisten asemasta palkkion saajana: erityyppinen tuki näille kahdelle ryhmälle?

Mitä muita verotusmekanismeja omaishoidon kannustimiksi - ajatuksia

- oikeus omaishoidosta aiheutuvien matkakulujen vähentämiseen ja muillekin kuin sopimusomaishoitajille
- verotulojen kohdentaminen pienituloisille omaishoitajille (tai omaishoidon kehittämiseen laajemmin hyvinvointialueilla) – keinot, kun korvamerkittyä valtionavustusta ei ole
- omaishoitotulovähennyksen määrittystä verottajan viran puolesta aina, jos saa oh-tuen palkkiota (ja tietysti myös työhuonevähennysverottajan viran puolesta)
- selvittää, voisiko jaksottaa yksittäisen omaishoitajan verokevennys pidemmälle ajalle (esim. jää töistä pois vuodeksi kotisaattohoidon vuoksi, ja palaa töihin tämän jälkeen)
- selvittää veron keventämisen vaikutuksia, jos vero alenisi esimerkiksi portaittain omaishoidon keston mukaan (mitä pidempään omaishoitajana sen suurempi veron keventäminen tiettyyn kattoon asti)
- omaishoitajan oikeus vähentää omaan hyvinvointiin/kuntoutukseen – jaksamisen tukeen käytettyjen palveluiden arvonnisäverot
- työnantajien vähennykset korvauksellisesta omaishoitovapaasta (nyt käsittelyssä myös hoitajan seurapalvelun lisäämistä verotuetuksi henkilöstöeduksi sairaan lapsen hoitoedun tapaan)
- muita keinoja.....

Lähteet

Kansallinen omaishoidon kehittämissuunnitelma 2014. Työryhmän loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2014:2
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/70270>

Kehusmaa, S. 2014. Hoidon menoja hillitsemässä. Heikkokuntoisten kotona asuvien ikäihmisten palvelujen käyttö, omaishoito ja kuntoutus. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 131. Kelan tutkimusosasto. Helsinki 2014.
<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/95950>

Kehusmaa, S., Ilmarinen, K., Jokinen, S. ja Kauppinen, S. 2022. Omaishoidon tuen kansalliset myöntämisperusteet: THL:n ehdotus. THL työpapereita 43/2022.
<https://www.julkari.fi/handle/10024/145176>

Mattila, Y. 2018. Omaishoito ja verotus. Lähellä-lehti 4/2019. Omaishoitajaliitto ry.
<https://proofer.faktor.fi/epaper/Lahella418/#39/z>

Mikkola, H. ym. Omaishoito tänään ja huomenna -seminaari, Kela 10.3.2016, esitysluokat. [Mikkola et al. Omaishoitajien tulorakenne ja tulokehitys | PPT \(slideshare.net\)](#)

Omais- ja perhehoidon kehitys vuosina 2015–2018: Päätelmät ja suositukset jatkotoimenpiteiksi. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2018:61.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161377>

Sotkanet.fi

Tillman, P., Kalliomaa-Puha, L. ja Mikkola, H. (toim.) 2014. Rakas mutta raskas työ. Kelan omaishoitohankkeen ensimmäisiä tuloksia. Kela työpapereita 69/2014.
<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/0b2b26a7-7713-4c79-8dee-ffd42f9ca5d0/content>

Tuokko, K. 2023. Omaishoidon tuki. Hallitusohjelman neuvottelut, sote-alatyöryhmä. Sosiaali- ja terveysministeriön muistio 12.5.2023.
[https://stm.fi/documents/1271139/162762222/Kuuleminen+-+Omaishoidon+tuki+\(teksti\).pdf/511fe3be-0244-8991-0aa1-7e9e65df57f8/Kuuleminen+-+Omaishoidon+tuki+\(teksti\).pdf?version=1.0&t=1685366372571](https://stm.fi/documents/1271139/162762222/Kuuleminen+-+Omaishoidon+tuki+(teksti).pdf/511fe3be-0244-8991-0aa1-7e9e65df57f8/Kuuleminen+-+Omaishoidon+tuki+(teksti).pdf?version=1.0&t=1685366372571)

Kiitos!

Hämeentie 105 A 18, 00550 Helsinki
Puhelin 020 7806 500

omaishoitajat.fi
#omaishoito #omaishoitajat

